

Buiten de oevers

VPW Nederland

Beroepsvereniging van r.-k. pastores

Krasse knarren ofwel de grijze golf!

Voor het eerst was ik als gepensioneerde bij onze emeriti ontmoetingsdag in mijn bisdom Utrecht. Het is een particulier initiatief. Wat mij trof was de aanwezigheid van een aantal oud (ook priester) collega's die mij in mijn werkzame jongere jaren hebben geïnspireerd. Present met stok of rollator. Het zijn de collega's die voor een deel in de volle spanning van de veranderingen hebben gestaan en die mij leerden om niet in een harnas te willen sterven en die mij ook bemoedigden in mijn werk. Niet in nostalgie zwelgen, wel de woestijn ervaren en vervolgens toch het geloof vasthouden dat er steeds opnieuw water uit de rots wordt geslagen. Deze ontmoeting deed me opnieuw beseffen dat de werkelijkheid van vandaag niet bestaat zonder de verhalen en de ervaringen uit het verleden. Het verhaal gaat door, generatie op generatie. In de waan van de dag wordt steeds opnieuw een bevrijdende toekomst gemaakt. Ik ben dan ook sterk de mening toe gedaan, ook reeds voordat ikzelf gepensioneerd was, dat onze werkende collega's baat hebben bij het verhaal van de levende 'ouderen van dagen'. Niet het verhaal van hoe het moet maar zoals het gebeurde op die weg naar Jericho... wederzijds, luis-terend en lerend van elkaar. We staan als vereniging voor spannende tijden. Als VPW opgaan in de CNV wil niet zeggen dat we in de massa opgaan. Voor de komende jaren hebben we er alles aan gedaan om de eigen specifieke katholieke identiteit te borgen in de oecumenische poot van CNV/Kerk en ideëel. Het gaat zowel om het behoud van belangenbehartiging, als om toerusting en vorming. En hierbij hebben we iedereen nodig. Nodig om de veranderende eigenheid van het beroep en de zending van pastoraal werkenden binnen de Nederlandse situatie vorm te geven. Lid blijven getuigt van solidariteit met de wer-

Lees verder op pagina 3

COLOFON VPWinfo.nl is het kwartaalblad van VPW Nederland, Beroepsvereniging van r.-k. pastores.
ISSN 1574-9916. Nr. 3, oktober 2018.

• Redactie VPWinfo.nl
Jan Franken (hoofdredacteur), Mirjam Dirx,
Jan Houben, Geert Rozema, Jeroen van Lente
• Redactiesecretaris
Mirjam Dirx
t/Vaartje 112, 5165 ND Waspik
T 0416 - 312385 / 06-444 60 207
mirjamdirx@kpnplanet.nl

• Grafisch ontwerp
Jeroen van Lente Grafisch ontwerper
Tielekshoeven 32, 5242 KB Rosmalen
T 06 28 15 20 30, E jeroenvanlente@msn.com
• Druk Drukkerij DekkersvanGerwen, Den Bosch

Foto's van de auteurs en foto's bij artikelen zijn door de betreffende auteurs aangeleverd.

Contributie

- De VPW kent maar één hoofdtarief waaraan alle andere bedragen zijn ontleend: € 140,-.
- De contributie bedraagt € 140,- voor wie 0.7-1 fte en € 70,- voor wie tot 0.7 fte werkt. Onder dat laatste vallen ook de gepensioneerden.
- Omdat het alléén voor pastoraal werk(st)ers in loondienst mogelijk is de contributie te verrekenen met hun brutoloon, worden zij voor een hoger bedrag aangeslagen, maar feitelijk hebben zij een voordeel van enkele euro's.
- Vrienden van de VPW en studenten betalen een aangepast bedrag.
- De letters A, B, C, D, DP (P voor gepensioneerden) en E zijn van belang voor de administratie en staan

op de betalingsstrook vermeld en verwijzen naar deze tabel.

- Contributies gelden voor een heel kalenderjaar.
- Individuele aanpassingen zijn mogelijk bij bijzondere arbeidsomstandigheden of indien men in de loop van het jaar lid wordt. In onze statuten wordt een opzegtermijn van een maand aangehouden.
- Iedereen die meer wil geven dan de gevraagde contributie-bijdrage kan dat als schenking fiscaal verrekenen, ook gepensioneerden (ANBI regeling).
- Ons rekeningnummer is NL38 INGB 000 303 72 79 t.n.v. VPW Nederland. Vermeld altijd: 'Contributie' en het factuurnummer.
- Wij stimuleren periodieke overschrijvingen van de contributie.

	Pastoraal werk(st)ers	Priester of diaken	Gepensioneerde
0.7 - 1 fte	A Netto € 134,- (bruto € 200,-)	B € 140,-	DP € 70,-
tot 0.7 fte	C Netto € 67,- (bruto € 100,-)	D € 70,-	DP € 70,-
Elders vakbondslid	D € 70,-	D € 70,-	DP € 70,-
	Vriend € 75,-	E Student € 15,-	

Organisatie VPW Nederland

- Secretariaat VPW Nederland • J. Franken (beleidsmedewerker), Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht 06 48 15 12 89, janfranken@vpwinfo.nl
- Dagelijks bestuur
 - H.J.M. v.d. Bunt-Koster (voorzitter), Nijverheidsstraat 22, 7621 TM Borne, 074 - 2670406
 - M.D. Dijkman (vice voorzitter), Kerkstraat 19, 6941 AC Didam, 0316 - 295 606, vice-voorzitter@vpwinfo.nl
 - J. Deckers (secretaris), Sophiastraat 1, 5671 XJ Nuenen (040-2845855), j.deckers@onsnet.nu
 - T. Halin (penningmeester), Kikkerveen 405, 3205 XD Spijkenisse, penningmeester@vpwinfo.nl
- Algemeen Bestuur • H. Berbé, H.J.M. v.d. Bunt-Koster, M.D. Dijkman, L. Geurts, W. Hacking, T. Halin, G.M.H. Kamsma-Kunst, H.J.M. Kint-van Os, G. Prevoo, J. Rens.
- Financiële administratie • Guus Prevoo.
- Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR) • M. Bruijns, G. Damen, G. Dieteren, J. Franken, T. Halin (voorzitter), J. Rens, H. van Schalkwijk, W. Vroom, N. van Waterschoot (FNV).
- Website www.vpwinfo.nl • P. Gabriël, webmaster.

VPW's

- VPW Den Bosch • Secretariaat VPW Nederland, Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, 06 48 15 12 89, denbosch@vpwinfo.nl
- VPW Breda • Secretariaat: F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06, breda@vpwinfo.nl
- VPW Groningen-Leeuwarden • Secretariaat: N. Bouma, Trambaan 15, 9251 LZ Burgum, 0511 705 336, groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl
- VPW Haarlem-Amsterdam • Secretariaat: H.J.M. Kint-van Os Triade 45, 1901 GW Castricum, 06-24 60 38 29 / 025 169 046 kikikint@xs4all.nl
- VPW Limburg • Secretariaat: P. Linders, Stichting Groenewold, Roermond, 077 - 354 66 89, limburg@vpwinfo.nl
- VPW Rotterdam • Secretariaat: H.J.T. Dam, Parallelweg 5, 2951 BS Alblasserdam, 06-12374002, rotterdam@vpwinfo.nl
- VPW Utrecht • Secretariaat: Chr. Kantoci-Janssen, Bussloselaan 17-A, 7383 AG Bussloo-Voorst, 0571-261914, utrecht@vpwinfo.nl

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit door te geven aan ons secretariaat: Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht of info@vpwinfo.nl. Denk daarbij aan • Adresgegevens • Verandering van werkkring of werksoort • Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time) • Het overgaan van studentlid naar werkend lid • Het met emeritaat gaan.

INHOUD

Begin van dit jaar hield Kees de Groot, docent aan School of Catholic Theology in Tilburg, een voordracht voor pastoraal werkenden van het bisdom Den Bosch naar aanleiding van zijn pas verschenen boek *The Liquidation of the Church*. Hij bood deze tekst in verkorte vorm aan voor VPWinfo. Inspirerend, meenden we bij de redactie, maar hoe ziet dat er in de praktijk uit?

Daarom deze keer een nummer dat begint met een reflectie, van de hand van Kees de Groot dus, die wordt gevolgd door een drietal voorbeelden uit de praktijk. Marjeet Verbeek, inspirator van Spirit Roosendaal, beschrijft hoe nieuwe vormen en nieuwe verbindingen kunnen ontstaan in een overloopgebied tussen religie en samenleving. Michiel Peeters heeft in zijn werk als studentenpastor gemerkt hoe belangrijk het is om zelf het geloof dat je uitdraagt te belichamen. Het biedt hem eigen mogelijkheden van kerkopbouw. Wieger Rozema is daarentegen werkzaam in een situatie van afbouw. Hoe kun je dan toch trouw blijven aan je oorspronkelijke inspiratie en je betrokkenheid op mensen?

vervolg woord van de voorzitter

kenden, met het geloof in een beroep dat in zwaar weer zit maar vooral ook in de verbondenheid met een roeping die niet stopt ook als je gepensioneerd bent omdat die nu eenmaal onder je huid zit. Stap niet uit!

Ina van de Bunt Koster, voorzitter

DE FUSIE

- 4 Over de fusie met CNV Connectief**
Aan de leden van VPW Nederland
Ina van de Bunt-Koster en Jos Deckers

DE REFLECTIE

- 8 Uit liefde voor déze wereld**
Kees de Groot

DE PRAKTIJK

- 12 Spirit in de overloopgebieden van Roosendaal**
Marjeet Verbeek
- 14 Volg je hart, want dat klopt**
Michiel Peeters
- 18 Liquidatie van de kerk**
Wieger Rozema

DE RUBRIEKEN

- 16 Gelezen**
De trooster
Jos van Genugten
- 20 Op stap naar...**
Kloosterpad Zenderen, een ommetje Inspiratie dicht bij huis
Ina van de Bunt-Koster
- 22 Nieuws uit de VPW-en**
Jan Franken
- 24 Column**
Mama Muxima!
Rob Lijesen

Over de fusie met CNV Connectief

Aan de leden van VPW Nederland

Op de laatste Algemene Ledenvergadering (ALV) van VPW Nederland van 18 mei dit jaar hebben we de suggestie besproken om VPW Nederland onderdeel te laten worden van het CNV. Concreet betekent dat de VPW een zogenaamde expertgroep wordt van CNV Connectief. De ALV en het algemeen bestuur (AB) spraken daar duidelijk hun voorkeur voor uit.

Een verantwoorde afbouw?

De redenen kennen we inmiddels. Het aantal leden van de VPW zal de komende jaren, vooral door natuurlijk verloop, flink teruglopen. Dat betekent dat we minder inkomsten krijgen en de uren voor de beleidsmedewerker flink moeten inkrimpen. Toch willen we ook dat we voor jongere leden de individuele en collectieve belangenbehartiging kunnen blijven waarborgen. Ook zij moeten een beroep kunnen doen op de kennis en ervaring van de beleidsmedewerker. Werkers en besturen doen dat regelmatig en kunnen zo arbeidsconflicten voorkomen of oplossen. Ook de collectieve belangenbehartiging wordt mede vanuit de VPW behartigd in de LKR, de Landelijke Kommissie Rechtspositieregeling, die ook met de werkgevers overlegt over de algemene arbeidsvoorwaarden van het rechtspositiereglement. De beleidsmedewerker is ambtelijk secretaris van de LKR. Daarnaast bevordert de VPW de bezinning op ontwikkelingen binnen de pastorale arbeid. Om al die taken – ook bij een verminderd aantal leden – toch naar verhouding goed te laten doorgaan heeft het AB ervoor gekozen gesprekken over fusie te beginnen met CNV Connectief. De ALV van dit jaar heeft haar instemming daarmee uitgesproken.

Waarom CNV Connectief?

In het zoeken naar samenwerking of fusie met een vakbond hebben we oriënterende gesprekken gevoerd met de FNV en het CNV. Bij de FNV is een aantal VPW-leden aangesloten via de vroegere AbvaKabo die een groep kende voor werkers in de kerk. Maar bij die grote vakbond bleek het niet mogelijk veel eigenheid voor een groep als de VPW te regelen. De nadruk bij deze bond lag op uniformiteit in procedures en bereikbaarheid. Bij CNV Connectief bleken veel meer mogelijkheden te bestaan om de eigenheid van de VPW te laten voortbestaan. Bij deze bond zijn in het verleden al de Kostenbond en de Vereniging van Kerkelijk Werkers (in de Protestantse Kerk in Nederland, PKN) aangesloten. Ook zij hebben een zekere eigenheid kunnen doorzetten. Met deze laatste vereniging hebben we ook gesprekken gevoerd en geleerd van hun ervaringen. Zowel voor de VPW als voor CNV Connectief vormt het herkennen van de eigen specifieke (katholieke) identiteit een belangrijke reden om juist met elkaar verder te gaan. Binnen de CNV staat de christelijke grondslag in artikel 2.1 van de statuten duidelijk vermeld. De vereniging laat zich bij haar handelen inspireren door het christelijk-sociaal gedachtegoed. De identiteitscommissie binnen de CNV

is hiervoor mede verantwoordelijk en wil zich ook laten gezeggen door de katholieke sociale leer.

Tegen deze achtergrond zijn in een zestal gesprekken de mogelijkheden verkend van intensieve samenwerking tot fusie met CNV Connectief.

Samenwerking of fusie?

Eerst hebben we de mogelijkheden verkend van intensieve samenwerking, bijvoorbeeld van een dubbellidmaatschap of door alleen het werkgeverschap van de beleidsmedewerker over te dragen. De VPW zou zijn diensten dan van het CNV inhuren. Maar daar moet 21% btw over betaald worden en dat maakt dat zijn diensten direct veel duurder worden. De samenwerkingsvorm die de meeste mogelijkheden biedt is die van een fusie. In dat geval blijven ook de arbeidsvoorwaarden voor de beleidsmedewerker ongewijzigd en komt hij in dienst bij CNV Connectief. Op grond van al die overwegingen heeft het AB besloten te streven naar een fusie met CNV Connectief en de ALV ondersteunde dat voornemen.

Hoe nu verder?

Bij een fusie horen een aantal wettelijke regels. Zo moet het fusievoorstel ter inzage worden gelegd met de jaarstukken van de afgelopen drie jaren. Dat gebeurt bij een rechtbank en wordt aangekondigd in een landelijk dagblad, i.c. Trouw. Mensen die menen in hun belangen ernstig geschaad zouden worden door de

fusie kunnen daar verzet tegen aantekenen. Zeer waarschijnlijk gebeurt dat niet en dan geeft de rechtbank na een maand een akte van non-verzet af. Daarmee kunnen we bij de Kamer van Koophandel de fusie verder afhandelen als de Algemene Ledenvergadering daarmee instemt. Want de ALV is volgens de statuten van VPW Nederland het gremium dat hierover uiteindelijk beslist. Artikel 29 regelt het veranderen van de statuten of het ontbinden van de vereniging zoals bij een fusie het geval is. Daartoe moet een ALV uitgeschreven worden waarbij tweederde van het aantal stemgerechtigde leden aanwezig of vertegenwoordigd is om een rechtsgeldig besluit te kunnen nemen. We nodigen u dringend uit voor deze ALV om uw stem uit te brengen over het fusievoorstel. Wanneer we dit hoge aantal niet halen op de eerste ALV dan voorzien de statuten in de mogelijkheid een tweede ALV af te spreken die tenminste 14 maar ten hoogste 28 dagen na de eerste gehouden wordt. Dan is een meerderheid voldoende van tweederde van het aantal dan aanwezige of vertegenwoordigde leden. De eerste ALV dient minstens drie weken tevoren aangekondigd te worden met de aankondiging dat het gaat om ontbinding van de vereniging door fusie met een andere vereniging. Onderaan dit schrijven vindt u de data.

Vanaf 10 oktober ligt het fusievoorstel ter inzage. Naast het formele voorgenomen besluit bevat dit voorstel een

intentieverklaring die een onderdeel uitmaakt van het te nemen fusiebesluit waarin een aantal overgangsregelingen zijn opgenomen. De voornaamste punten hieruit:

- de VPW houdt formeel op te bestaan, fuseert per 1 januari 2019 met CNV Connectief en gaat verder als expertgroep binnen deze vereniging;
- de structuur met onderdelen per bisdom (de vroegere afdelingen) kan blijven bestaan en voor de eigen activiteiten van de onderdelen wordt ook een budget gereserveerd, vergelijkbaar met wat er de laatste jaren door deze onderdelen gebruikt werd en nodig was;
- op een vergelijkbare manier zijn er regelingen voor enkele legaten die gekoppeld zijn aan de onderdelen;
- er komt een overgangsregeling in de hoogte van de contributie; zie het kader op bladzijde 7.
- daarbij geldt dat leden van het CNV gratis verzekerd zijn voor rechtsbijstand, ook als particulier
- het verschijnen van VPW-info is gegarandeerd voor de komende drie jaar.
- de beleidsmedewerker komt in dienst bij CNV Connectief en zal naast zijn werk voor de expertgroep VPW ook ingezet kunnen worden voor ander vakbondswerk. Hij behoudt zijn huidige arbeidsvoorwaarden.

> Lees verder op pagina 6

Solidariteit!

Vanaf de start van de VPW in de diverse bisdommen zijn veel emeriti lid geworden en gebleven uit solidariteit met de werkers in de kerk die zoals de parabel zegt de hitte van de dag doorstaan hebben (vgl. Mt 20). We hopen van harte dat emeriti nu ook lid blijven omdat de eigen activiteiten van de onderdelen alsook landelijke bijeenkomsten een plaats vormen om collega's te ontmoeten, anderen te inspireren en zelf ook inspiratie op te doen. Die functie van de VPW blijft onveranderd, ook al verandert de structuur waarbinnen de activiteiten plaats zullen vinden. Daarnaast profiteren de emeriti mede van het specifieke aanbod van CNV connectief/zorg en welzijn aan haar gepensioneerde leden.

Tenslotte

Als u meer informatie wilt, verwijzen we u naar de website van VPW Nederland maar ook kunt u contact opnemen met:

- Jan Franken, beleidsmedewerker, telefoon 06 48 15 12 89 of met
- Ina van de Bunt-Koster, voorzitter, telefoon 074 267 04 06 of met
- Jos Deckers, secretaris, telefoon 040 284 58 55.

U kunt bij hen niet alleen terecht voor vragen om verduidelijking maar ook om uw mening over deze ontwikkelingen te geven.

Ter inzage

De stukken bij het fusievoorstel liggen ter inzage in het bureau van de VPW (graag tevoren een afspraak maken) en in het kantoor van CNV Connectief, Tiberdreef 4, 3561 GG Utrecht (vlakbij station Overvecht). Schriftelijke info komt in de uitnodiging voor de beide ALV-en die hiernaast zijn aangekondigd.

Ina van de Bunt-Koster
voorzitter

Jos Deckers
secretaris

donderdag 15 november

Oproep deelname algemene ledenvergadering aangaande de fusie met het CNV

Op **donderdag 15 november om 16.00 uur** bent u van harte uitgenodigd op het **VPW-kantoor Palestrinastraat 1b te Utrecht** voor de algemene ledenvergadering m.b.t. de besluitvorming over de ontbinding van VPW Nederland door fusie met CNV Connectief. Bij aanwezigheid van 2/3 van de stemgerechtigde leden kan een besluit genomen worden.

In verband met de ruimte waar we de vergadering houden (er zijn meerdere opties) en de koffie/thee stellen wij het op prijs als u zich tevoren aanmeldt via janfranken@vpwinfo.nl. Uiterlijk 24 oktober ontvangt u de stukken per mail.

Met vriendelijke groet,
Ina van de Bunt Koster, voorzitter VPW Nederland
Jos Deckers, secretaris VPW Nederland

NB: Mocht het aantal van 2/3 van de stemgerechtigde leden niet gehaald worden dan volgt er nieuwe ALV op 29 november om 10.30 uur op hetzelfde adres en met de zelfde vergaderstukken. Dan is een meerderheid voldoende van twee-derde van het aantal dan aanwezige of vertegenwoordigde leden.

Verwachte* contributie 2019 CNV Connectief

Het salaris is leidend voor de contributie op de volgende manier:

Bruto-salaris	Tarief
Studenten HBO /universiteit	€ 0,-**/mnd
Helpt minimumloon of minder	€ 9,35/mnd
Minimumloon of minder en jongeren t/m 22 jaar	€ 12,95/mnd
Meer dan minimumloon	€ 17,50/mnd
Senioren en anders actieven	€ 9,35***/mnd

* Er staat verwachte omdat de definitieve besluitvorming binnenkort nog moet plaats vinden.

Voorwaarden en betalingswijze

** Voor studenten geldt een eenmalige afschrijving van € 0,50. Als student heb je recht op minimaal 12 maanden gratis lidmaatschap. Daarna gaan de (student)leden vanaf 1 februari na afstuderen over naar een betaald lidmaatschap. Bij deze overgang naar het betaald lidmaatschap kunnen afgestudeerden voor één jaar gebruik maken van het overgangstarief van € 5,-.

*** Dit tarief geldt niet voor leden die nog gedeeltelijk salaris ontvangen.

Uitgangspunt is betaling per automatische incasso. Betaling per acceptgiro kost € 1,20 per maand extra.

Tot € 90 voordeel per jaar!

Als lid kun je een groot deel van je contributie terugverdienen. Het voordeel kan oplopen tot zo'n € 90,-. In de RPW is afgesproken dat je als lid jaarlijks je vakbondscontributie via je werkgever met belastingvoordeel kunt betalen.

Rechtsbijstandverzekering

Rechtsbijstandverzekering maakt onderdeel uit van het lidmaatschap. Het gaat om een rechtsbijstandverzekering voor het hele gezin die verder gaat dan alleen werk en inkomen. Waar ben je als lid naast werk en inkomen nog meer voor verzekerd? Als het gaat om zaken in de privésfeer:

- Juridisch advies en behandeling van privé conflicten
- Hele gezin gratis meeverzekerd
- Consument & Wonen
- Verkeer & Letselschade
- Fiscaal & Vermogen
- Onbeperkt telefonisch advies
- Geen urenlimiet of jaarlijkse claimbeperking

Dit kan minstens € 100,- per jaar schelen, als u uw eigen rechtshulp daardoor kunt opzeggen. Lees voor de voorwaarden op de website van CNV Connectief.

I.v.m. de fusie is er de volgende

overgangsregeling contributie afgesproken:

- De contributie voor pastoraal werkers met een taakomvang boven 70% verandert nauwelijks en behoeft geen overgangsregeling.
- Voor priesters en diakens met een taakomvang boven 70% kost het lidmaatschap van de VPW nu € 140,-; bij het CNV € 210,-. Gedurende 2019 krijgen zij een reductie ter hoogte van 100% van het verschil en gedurende 2020 een reductie van 50% hiervan.
- Voor pastoraal werkers die elders vakbonds lid zijn of lid van een beroepsvereniging (zoals de Vereniging van Geestelijk Verzorgers in de Gezondheidszorg VGVZ) geldt nu een contributie bij de VPW van € 70,-. Voor leden van de VPW die lid zijn van de VGVZ geldt gedurende 2019 een korting van 100% van het verschil en gedurende 2020 een korting van 50% hiervan.
- Voor emeriti (priesters, diakens en pastoraal werkers) geldt bij de VPW een contributie van € 70,-. Bij het CNV kost het lidmaatschap voor deze categorie € 112,20. Voor hen is de overgangsregeling dat zij in het jaar 2019 € 70,- blijven betalen.

Uit liefde voor déze wereld

Te vaak regeert in de kerk de bezorgdheid om de toekomst. 'Houden we het hoofd nog boven water?' Of: 'Pas op, zo verwatert onze identiteit!' Wat als de kerk zich zou laten leiden door de liefde voor de wereld? Deze vraag werd leidraad voor het boek dat Kees de Groot schreef.

Wat voor goeds er gebeurt

Ik houd ervan om af en toe een week een lange afstand te wandelen. Toen ik vorig jaar oktober door de bisdommen Den Bosch en Roermond aan het wandelen was, viel me op hoeveel kloosters, kapellen en kerken ik tegenkwam. Die kapellen waren soms zelfs behoorlijk nieuw: gerestaureerd, of recentelijk gesticht, al dan niet op een plaats waar vroeger ook al een kapel had gestaan. De intentieboeken en opgeprikte papiertjes getuigden van het plaatselijke gebedsleven: troost voor een zieke moeder, hulp voor een 'moeilijk' kleinkind, zelfs een onbeholpen geformuleerde vraag van een weduwnaar naar menselijk contact.

Voor de vespers in Zundert was ik te laat en bij de Achelse Kluis te vroeg. Wie wandelt, kan zich niet altijd een uur extra pauze permitteren: zeker in oktober is het vroeg donker en dat loopt niet fijn naar je overnachtingsadres. Maar een avondmis in de zijkapel van de dorpskerk in Stramproy kon ik toch meemaken. Het was er, ook tot verbazing van de priester, stampvol. Enkele mensen moesten staan. Ik had

de indruk dat de voorganger een 'late roeping' was; in zijn voordracht klonk de jarenlange ervaring door van iemand die gewend was om de mensen informeel toe te spreken. Hij improviseerde zijn preek min of meer ter plaatse en zocht tijdens de dienst een lied om te zingen uit. Bij zijn preek ging, zo gaf

Kees de Groot

Universitair docent praktische theologie en religiewetenschappen aan Tilburg University

hij zelf toe, wel iets verloren van wat hij thuis in zijn Bijbel had nageslagen over dat leiderschap van Mozes, maar de gehele viering ademde wel goede wil, afwezigheid van pretentie, betrokkenheid op elkaar en een rustige volharding in het gebed.

Dit pelgrimeren langs kerkelijke gelegenheden is wat meer mensen vandaag de dag doen: letterlijk, maar ook overdrachtelijk. Met kerst naar de Nachtmis, op vakantie een monumentale kerk in, of in Den Bosch de Sint Jan; de uitvaart van een dierbare meemaken, via de media iets meemaken van een pauselijke zegen of een heden-daagse kruisweg. Daarnaast zijn er degenen die actief betrokken zijn bij het vieren van het geloofsgeheim, het leren uit de Bijbel en van de geloofsgenoten, of het dienen van de naasten met bijvoorbeeld voedsel, rechtshulp en aandacht. Allemaal goede dingen – omdat we bezig zijn met kerk-zijn: meewerken aan Gods werk in de wereld. Ik benoem dit omdat zij die de volkskerk nog hebben meegemaakt, de houding zouden kunnen hebben dat deze dingen goed zijn voor zover ze de kerkelijke krimp zouden tegengaan.

Van solide naar fluïde

Natuurlijk, die krimp is er, al worden er ook her en der allerlei frisse initiatieven genomen. Wat de afgelopen decennia in elkaar is gestort, is echter een *gestalte van kerk-zijn* die heeft gefloreed tijdens de modernisering van de Nederlandse samenleving, met

daarbinnen de emancipatie van de rooms-katholieken. Vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw floreerden de grote organisaties die massa's mensen bijeenbrachten en activeerden tot gezamenlijke actie: de fabriek, de vakbond, de politieke partij en ook de kerk. Hier werd sterker dan voorheen ingezet op dagelijkse kerkgang en het besef van een katholieke identiteit: 'Roomsen, dat zijn wij met hart en met ziel.' Ook de vrijwilligersparochie zoals opgezet na het Tweede Vaticaans Conicilie met haar parochievergaderingen, werkgroepen, commissies en coördinatoren kun je in dit 'solide-moderne' licht zien. Het grootse verleden kan danig dwars zitten bij het onder ogen zien van de huidige situatie.

Nu leven we eerder in een 'vloeibaar-moderne' (*liquid*) moderniteit, om met de vorig jaar overleden socioloog Zygmunt Bauman te spreken. We worden eerder geacht te kiezen, dan te gehoorzamen; flexibel te kunnen netwerken, in plaats van betrouwbaar te functioneren in een institutie; te reflecteren op wie we 'eigenlijk' zijn, in plaats van te verwijzen naar de gezindte waar we toe behoren. Waarden als trouw, duurzaamheid en volharding komen zo onder druk te staan en in de participatiesamenleving vallen personen die minder netwerkvaardig zijn gemakkelijk buiten de boot.

Aan de industrieel-moderne samenleving en de bijbehorende verkerkelijking van het christendom waren ook

wel nadelen verbonden. Het komt erop aan de mogelijkheden en beperkingen van de huidige cultuur onder ogen te zien en bedacht te zijn op de theologische keuzemomenten waar de kerk zich dan voor geplaatst ziet – om zo voorbij te komen aan de vraag of er al

Waarden als trouw, duurzaamheid en volharding komen onder druk te staan

en in de participatiesamenleving vallen personen die minder netwerkvaardig zijn gemakkelijk buiten de boot

dan niet meegedreven moet worden op de stroom van de brede maatschappelijke veranderingen. Noch de solide, noch de fluïde moderniteit verdient op voorhand de voorkeur. We dienen opnieuw de traditie te betrekken op deze tijd.

Ambt en parochie, bijvoorbeeld, komen dan anders in beeld. We zouden in deze vloeibaar-moderne tijden kunnen herwaarderen dat in de rooms-katholieke kerk bevoegdheden zijn verbonden aan *personen* met een wijding

of zending. In een tijd van persoonlijke keuze en authenticiteit komt het voor *alle* christenen meer aan op een persoonlijk geloof. De 'beroepsgelovigen' hebben daarin een voorbeeldfunctie en kunnen de vorming van netwerken bevorderen. En zie de parochie vandaag niet langer als de lokale afdeling van een gelaagde multinational die zelf ook weer met een hark-achtig organigram in kaart kan worden gebracht. Ze is eerder de ruimte waarbinnen zich velerlei vormen van kerk-zijn afspelen: rond gedistantieerde participatie, gebeds- en actiegroepen, losse activiteiten of tijdelijke projecten. Min of meer buiten dat parochiële verband is er natuurlijk nog veel meer kerk-zijn. Wanneer de parochie wordt verstaan als de plaats waar

de lofzang gaande wordt gehouden en vandaaruit de ruimte wordt geboden om nieuwe initiatieven te nemen, zullen we met verhoogde toewijding bezig zijn met wat ons beweegt.

Leidingen leggen

Veel werk in de parochie is regel- en bestuurswerk. Dat is nodig en zinvol. En gelukkig zijn er mensen die dat willen en kunnen doen. In sommige opzichten wordt deze taak tegenwoordig lichter: nu mensen zelf veel gemakkelijker in staat zijn om met een WhatsApp-groep een community in het leven te roepen, en met een projectplan een event, hoeft er veel minder centraal georganiseerd te worden. Wel zal een parochiebestuur kunnen *faciliteren* met

gebouwen, financiën, middelen. In een samenleving die zoveel diversiteit kent is het wel een uitdaging om te *verbinden*, zowel binnen de kerk als daarbuiten. Binnen, door ruimte te maken voor initiatieven van onderop en deze niet te hinderen. Onbedoeld houden structuren die ooit functioneel waren veel tegen, zoals de leerlingen in hun streven naar ordelijkheid 'lastige' vrouwen en kinderen bij Jezus weghielden. Met (min of meer) seculiere partners buiten de kerk kunnen ook verbindingen worden gelegd als dat zinvol is. De mensen van de kerk kunnen zelf niet alle ballen in de lucht houden, maar wel stimuleren, mensen met elkaar in contact brengen en inspireren om te doen wat goed is.

Kern van het verhaal is dat we geroepen zijn
om licht *in* de wereld,
gist *in* het deeg te zijn

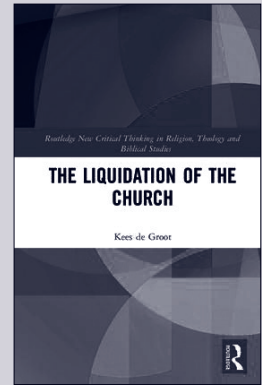
Bescheiden en overtuigd

Het is in deze tijd zaak om met *bescheidenheid* wat betreft de kerk als instituut, maar met volle *overtuiging* de wereld tegemoet te treden. Kern van het verhaal is dat we geroepen zijn om licht *in* de wereld, gist *in* het deeg te zijn. Als christenen in deze tijd werken we mee aan Gods werkzaamheid in deze wereld. Hiervoor is enerzijds een houding van vertrouwen nodig, van geloof dat God die wereld liefheeft – een houding die spoort met een cultuur-katholieke traditie. Hierin schuilt een sacramentele visie op de werkelijkheid waarin Gods (verborgen) aanwezigheid wordt erkend, ook in al het goede dat mensen voor elkaar doen *zonder* kerkelijk keurmerk (maar soms wel daaruit voortkomend!). Het heil hangt niet van af van kerkelijk mensenwerk – en soms bracht dat, integendeel, onheil.

Anderzijds is er overtuiging nodig, al zal dat voor velen onwennig klinken. Katholiek zijn is voor velen ‘gewoon’, vanzelfsprekend. Dat kan een prudente houding zijn die hoogmoed en eigenwaan buiten de deur houdt. Toch is het goed dat gelovigen meer toegerust worden om uit te spreken en uit te

dragen wat hun geloof behelst. Voorbij de verlegenheid. Dat betekent nu juist niet dat ze de waarheid in pacht zouden hebben – daar zijn veel hedendaagse katholieken terecht beducht voor. Het betekent dat ze geloven dat die Waarheid hen te boven gaat, dat ze zich erin trainen om open te staan voor die Waarheid – die hen heel wel gewaar kan worden in het contact met anderen, buiten de eigen kring, buiten de kring van geloofsgenoten wellicht (Mt 15, 21-31). Dat is het bijzondere van de Bijbelse missionaire dynamiek: in het naar buiten treden zijn we zelf in het geding.

Misschien is dat voor gewijde en gezonden werkers in de wijngaard des Heren wel de primaire taak: aan anderen duidelijk maken wat de waarde is van hun inspanningen, zowel in de kerk als in de wereld. Om, zoals Dietrich Bonhoeffer zegt, anderen, en daarmee ook onszelf, voor ogen te houden wat dat betekent: een leven met Christus, er te zijn voor anderen.

Kees de Groot
The Liquidation of the Church
(Routledge, 2018).
Kortingscode: FLR40

Spirit in de overloopgebieden van Roosendaal

“Religie treedt buiten haar oevers”, schrijft Kees de Groot ergens in zijn boek. Deze beeldspraak roept bij Marjeet Verbeek meteen het beeld op van onze schitterende Nederlandse delta met zijn vele rivieren en beken, uiterwaarden en getijdengebieden. Landschappen van vloeibaarheid, vruchtbaarheid en biodiversiteit.

In de beeldspraak is het echter niet de rivier die buiten zijn oevers treedt, maar de religie! Zo stel ik me religie graag voor. Als een rivier die eeuw in eeuw uit vrij spel heeft in uiterwaarden en getijdengebieden en daarom ook zo vruchtbaar is. Daar ontstaat nieuw leven en wordt nieuw land geboren. Het is begrijpelijk dat we zo’n overloopgebied, eenmaal vruchtbaar, graag willen inpolderen, cultiveren en met dijken omgeven. Polders van zee- en rivierklei geven ons immers dagelijks voedsel. En haar dijken en dijkgraven beschermen ons tegen levensbedreigende overstromingen en stormvloeden. Institutionele religies en hun leiders doen ook zo iets. Ze bieden voedsel en veiligheid voor de ziel. Zelf zoek ik liever het avontuur. Aan de andere kant van de dijk tref ik een boeiend landschap aan dat alsmaar aan verandering onderhevig is vanwege terugkerende bewegingen van eb en vloed en van natte en droge tijden. In dat gebied heeft de vloeibare religie vrij spel. Ik werk dan ook graag in deze religieuze overloopgebieden waar de geest over de vloed waait waarheen ze wil. De afgelopen 13 jaar doe ik dat met veel plezier voor *Spirit* in Roosendaal.

Spirit voor zinzoekers Het is overigens dankzij een paar kerkelijke ‘dijkgraven’ dat *Spirit* in Roosendaal ontstond en nog steeds bestaat! We schrijven voorjaar 2005 als een paar pastores, een deken, een medewerk-

ster van de pastorale dienstverlening en een paar vrijwilligers elkaar in een parochiecentrum in Roosendaal ontmoetten. Gesteund door het bisdombeleid van toen brainstormden ze over de vraag of er in Roosendaal een spiritueel aanbod ontwikkeld kon worden voor zinzoekers binnen en buiten de kerk. En zo gebeurde. Al in het najaar van 2005 werd de *Werkgroep Spirit* in Roosendaal in het leven geroepen. Die moest zich gaan bezighouden met het verzamelen en ontwikkelen van stadsbrede, oecumenische en spirituele activiteiten in de vloeibare overloopgebieden van Roosendaal. Al snel meldden zich pastores en dominees, religieuzen en vrijwilligers bij de werkgroep. Men bleek de tijdgeest goed aan te voelen, want de meeste activiteiten die ze ontplooiden trokken belangstellenden. In de loop van de jaren werd *Spirit* in Roosendaal voor velen een vruchtbare plek waar creativiteit, experiment en vernieuwing op religieus, spiritueel, kunstzinnig en ethisch gebied vrij spel krijgt. De werkgroep is inmiddels duurzaam gevormd tot een samenwerking tussen de parochie, de protestantse gemeente, de twee zustercongregaties – en *last but not least* de vrijwilligers die geïnspireerd en standvastig een hoop werk verzetten.

Marjeet Verbeek

Cultuurtheoloog bij de werkgroep *Spirit* in Roosendaal en gespecialiseerd in spiritualiteit en film

DE PRAKTIJK

Gedeelde interesse In 2006 werd ik als ‘cultuurtheoloog’ noem ik het zelf maar, aangesteld om Spirit in Roosendaal verder te cultiveren. In de werkgroep werken we vanuit “*wat we goed kunnen en wat we leuk en zinvol vinden om te doen*”. Dit blijkt een zinnig uitgangspunt want de leden van onze werkgroep lopen vaak over van enthousiasme. We hebben altijd meer ideeën voor activiteiten dan we kunnen realiseren. De werkgroep is ook divers. Waar het ene lid een neus heeft voor heemkunde en religieus erfgoed, duikt een ander lid juist in hedendaagse kunst, zorgethiek, interreligieuze dialoog of mystiek. We luisteren naar elkaars ideeën en bepalen samen wat we gaan doen. Dat doen we nogal onbevangen, want we schuwen het experiment – en dus ook de kans op mislukking – niet!

Spirit is voor velen een vruchtbare plek

En we werken samen met mensen en instellingen in Roosendaal die niet kerkelijk zijn, maar waarmee we wel religieuze, spirituele, kunstzinnige of ethische interesses delen. En die zijn gelukkig met velen. Denk aan het museum, het netwerk voor palliatieve zorg, de bibliotheek, centra voor spirituele ontwikkeling, scholen, het filmhuis, vluchtelingenwerk, de moskee, het kunstenaarscollectief en dergelijke meer. Ook zij klimmen blijkbaar graag over de dijken om te kijken wat een boeiend landschap daar ligt en zich aan het ontwikkelen is. Het is in die uiterwaarden waar we elkaar ontmoeten en samenwerking zoeken. De activiteiten van Spirit in Roosendaal zijn dan ook op veel plekken in Roosendaal te vinden, in de kapellen en kerken, maar ook in het filmhuis, de bibliotheek, het verpleeghuis, het museum of de moskee.

Programma Elk voor- en najaar komen we met een nieuw programma dat bestaat uit een stabiel aanbod als iconen schilderen, mandala tekenen, mystieke tekstlezing en fiets- en wandeltochten langs Mariakapelletjes en -gevelsteentjes. Daarnaast is er een variabel aanbod rond een thema. Afgelopen jaar bleek in Roosendaal de tijd eindelijk rijp voor een breed gedragen aandacht voor ‘duurzaamheid en spiritualiteit’ in de brede zin van het woord. We hebben er al een eigen versie van de *Preek van de Leek* aan gewijd, door Genesis 1 als Bijbeltekst centraal te stellen. En dameskoor Oriënte heeft in het Gregoriaans de Schepping al hemels bezongen in een kloosterkapel. We zijn al op excursie geweest naar een VMBO- school die ‘groen’ werkt, en we gaan binnenkort op excursie naar ‘One Planet’ in het Museum. Momenteel zijn we druk met de voorbereidingen van een klein kunstzinnig evenement waarin Roosendaalse basisscholieren en kunstenaars en maatschappelijk en religieus geëngageerden samen een veelkleurig palet van duurzame en spirituele creativiteit voor het voetlicht brengen, waaronder een catwalk van gerecyclede spullen. Daarnaast organiseren we samen met Museum Tongerlohuys een pelgrimage naar de Abdij van Tongerlo, die 750 jaar geleden de bakermat van Roosendaal werd. De vrede vieren we ook dit jaar weer met vluchtelingen. En we ontmoeten mensen uit de zorg op de jaarlijkse filmavond over spiritualiteit in de zorg dat we samen met het netwerk palliatieve zorg organiseren. Kortom, genoeg Spirit te zien, te horen, te proeven, te viëren, te beleven en te verbeelden in de religieuze overloopgebieden van Roosendaal.

Volg je hart, want dat klopt

“Het doel moet niet zijn de kerk te redden”, zegt Michiel Peeters, studentenpastor in Tilburg. “Dat spreekt me aan in het verhaal van Kees de Groot. Ook wie de kerk wil opbouwen moet dat paradoxaal genoeg niet rechtstreeks nastreven. De kerk wordt relevant als iets anders serieus genomen wordt”. Wat dat is? Daarvoor neemt hij de tijd in een interview met Mirjam Dirkx

Van zijn grote voorbeeld don Luigi Giussani parafraseert Michiel de uitspraak dat Christus niet gekomen is voor de christen, maar voor de mens. Dat is geen leus. Het is ook van zijn kant een ervaring die zich steeds meer verdiept.

Het gaat om ervaring Veel studenten leren in hun studie ‘voetnoten met elkaar te vergelijken’. Michiel staat voor een andere vorm van leren. Als hij met een groep een film bekijkt, gaat het niet allereerst om een analyse of een vergelijking met andere films. De eerste vraag is: waarom vind jij het mooi? Wat wordt hier van jou uitgedrukt? Het geniale van een mooie film, muziekstuk of boek is dat de artiest uitdrukt wat in mij zit, maar beter dan ik dat zelf kan; het genie laat me mezelf begrijpen.

Michiel Peeters

Studentenpastor aan de
Universiteit van Tilburg

DE PRAKTIJK

Er moet zeker vergeleken worden, maar allereerst met jezelf, met je eigen menselijkheid. Dan wordt iets ‘ervaring’.

Het christendom wordt relevant als dit ‘vergelijken met jezelf’ methode wordt. “Het biedt iets unieks dat laat leven en ademen. Allereerst mijzelf. Zoals Kees de Groot het zegt: het gaat om de persoon die het geloven doorleefd heeft en uit kan stralen, en zo anderen kan laten delen in het heil waarvan we nu al iets smaken”.

Niet gelukkig Recentelijk was in het nieuws dat een kwart van alle studenten met de gedachte van zelfdoding speelt. Ook Michiel komt dat tegen. Het is volgens hem niet per se een kwestie van teveel activiteiten of teveel studiedruk, zoals vaak gedacht wordt. Het punt is dat de mens geen machine is (goddank!). Hij noemt het voorbeeld van de jonge studente die wanhopig zei: “Ik doe alles goed, maar ik ben niet gelukkig.” Een succesvolle promovendus, met vriendin, een goede baan in het vooruitzicht, vertrouwde Michiel bij zijn promotiediner toe: “Ik dacht dat ik nu gelukkig zou zijn”. Michiel herkent het: “Als ik maar dit of dat... dan ben ik gelukkig. En als het dan zo ver is dan blijkt geluk niet automatisch voor handen”. Wat de mens zo uniek maakt, is dat er in hem zich iets roert dat verder gaat dan het ‘als en dan’, iets van een oneindig verlangen. Of we dat nu leuk vinden of niet. En niet kwantitatief oneindig – heel veel dingen achter elkaar – maar kwalitatief. En juist in onze ervaring kunnen we herkennen wanneer we tegen iets aanlopen dat aan dit verlangen beantwoordt, allereerst door het totaal serieus te nemen. Het hart – in de zin zoals de Bijbel het gebruikt – is in staat te herkennen waar de mens voor is gemaakt. Je zou kunnen zeggen: volg je hart, want dat klopt.

Oneindig verlangen opwekken “Als studentenpastor – sommigen hier vinden het woord ‘lifecoach’ meer passend – maar allereerst als mens, ben ik ervan overtuigd geraakt dat juist het christendom uitermate relevant kan zijn voor het leven. Maar om te kijken of dat inderdaad zo is, is het zaak om de vragen op te wekken: ‘Wat wil ik werkelijk?’ ‘Wat verlang ik ten diepste?’ En dan probeer ik een gemeenschap aan te bieden waar deze vragen serieus genomen worden en vergeleken met het christelijke voorstel. De dynamiek is die van Jezus met Johannes en Andreas aan de Jordanoever (Johannes 1). Hij vraagt hun allereerst: “Wat zoeken jullie?” en biedt dan meteen een plek – zichzelf – om het antwoord, waarvan ze dan al een intuïtie hebben (anders zouden ze niet achter hem aangelopen zijn) te verifiëren (‘Kom en zie’). Die tweeslag is voor Michiel belangrijk. “Als een student op het open spreekuur komt met zijn of haar vraag, dan daag ik haar of hem altijd uit om ‘mee te gaan doen’, zich bij een activiteit van de studentenparochie aan te sluiten. Want alleen in de tijd, in een verificatie, samen met anderen, in een verdieping van je eigen vragen en verlangens, vinden eventuele antwoorden een weg, die levensvatbaar is.”

Toe-eigenen Leren door je ervaring: Michiel wil het allereerst zelf. Van jongs af is hij gefascineerd door geluk. Tijdens de middelbare school was er nauwelijks ruimte voor zijn vragen. Er werd ofwel cynisch ofwel ontwijkend op gereageerd. En zoals velen ging hij er maar van uit dat het hoogst haalbare ‘geluk’ bestaat in het maximaal ontwikkelen van je verschillende talenten. “En zo vulde ik mijn tijd met dingen die me niet echt overtuigden”. Tijdens zijn studie ontmoette hij via de internationale uitwisseling van Erasmusstudenten een aantal Italianen. Zij waren naast intelligent, ook veel gelukkiger dan Michiel van zichzelf kon zeggen. Hij kon zijn vragen vrijuit bij hen stellen, zonder enige censuur, en zij wisten veel over de werking van het hart. En hun ervaring had, verrassend genoeg, te maken met hun geloof. Voor Michiel begon hiermee een de herontdekking van het

geloof dat hij van thuis uit had meegekregen. In de ontmoeting met deze studenten begon hij zijn geloof te ervaren als een ruimte om te leven, om te ademen. Het christendom werd van belang voor hem als persoon. De belangrijkste stap was – vreemd genoeg – niet het proces om priester te worden. Uiteraard is

Het hart is in staat te herkennen waar de mens voor is gemaakt

Michiel daar langzaam naartoe geleefd. Maar toen het moment daar was, bemerkte hij – net als bovengenoemde studenten – dat het dat niet was. Het is iets heel moois, maar je hart is niet gemaakt voor het priesterschap (of voor die of die baan; of voor het huwelijk; enz.). Een goede vriendin zette hem opnieuw op het spoor van zijn oorspronkelijke fascinatie: zijn eigen oneindige geluk, en de eventuele relevantie van het christelijke daarvoor. Het blijft nodig om geloven steeds opnieuw door je heen te laten gaan. Het moet steeds opnieuw geverifieerd, waar-gemaakt worden. Zo herkent Michiel zich in de uitspraak van kerkvader Tertullianus: “Christus heeft zich de waarheid genoemd en niet de gewoonte”. Waarbij waarheid geen serie abstracte proposities is, maar een ervaring van correspondentie: het ‘klopt’. Het is door die ervaring van correspondentie in het nu dat iemand een vervuld christen kan zijn (wat voor vorm zijn leven verder ook heeft).

Faciliteren Christelijk geloven gaat uiteindelijk om de ontmoeting tussen een ‘wakker’ hart en God die zich laat zien via bepaalde gezichten, via een bepaalde gemeenschap, waaraan niets menselijks vreemd is en die zich uiteindelijk niet terugtrekt. Michiel stimuleert ‘zijn’ studenten om binnen de christelijke traditie – die, als doorleefde ervaring, een interessante werk-
> Lees verder op pagina 16

Christelijk geloven gaat om de ontmoeting tussen een 'wakker' hart en God die zich laat zien via bepaalde gezichten, via een bepaalde gemeenschap, **waaraan niets menselijks vreemd is en die zich uiteindelijk niet terugtrekt**

Er zijn eigenlijk maar twee personen belangrijk in dit boek. Het gaat over Jacob, die Broeder Jacob genoemd wordt, de ik-figuur van het boek. Hij hoort bij de Abdijgemeenschap, maar is niet officieel ingetreden. Hij wordt conciërge genoemd en beweegt zich tussen de gasten en de gemeenschap in. Hij is er voor allerlei klusjes aan het huis of in de tuin. Harken, snoeien, metselen, dat soort werk doet hij. Een bijzondere man, met een scheef gezicht en een slecht oor. De kern van zijn spiritualiteit zou de *Piëta* kunnen zijn: het lijden van Christus, zoals hij dat herkent in zijn eigen leven.

De tweede persoon is een gast, Henry genaamd, een bekende uit het openbare leven, werkzaam bij een ministerie, welbespraakt en met een 'voornaam' uiterlijk. Hij heeft tijd nodig 'om eens even stil te staan'. Officieel zou hij af en toe in gesprek zijn met de gastenbroeder, maar dat gebeurt niet. Deze twee mensen verschillen op allerlei manieren zeer sterk van elkaar: in hun uiterlijk, positie, status en intellect. Maar ze voeren bijzondere gesprekken, meestal in de tuin of onzichtbaar voor de andere leden van de gemeenschap. Allerlei thema's passeren: eenzaamheid, vriendschap, jaloezie, maar vooral ook duidelijk christelijke thema's als schuld, schaamte,

Wie is de Trooster?

boete, troost, zonde, de *40-dagen tijd*, de *Goede Week*. Het zijn allemaal klasieke thema's die niet over de datum blijken te zijn. Jacob kent de formele geloofstaal, Henry kent die niet. Maar Jacob kent ook de gewone mensentaal, en groeit in zijn rol als uitlegger en inspirator. Hij is in staat zijn geloof en zijn inspiratie aan de ander over te brengen.

Henry zoekt naar bevrijding of verlossing. Hij wil geen slappe hap voorgeschoteld krijgen, maar degelijke kost. Geen aftreksel van de kern van de christelijke boodschap maar hij wil weten waar deze echt over gaat. Over Henry een kenmerkend citaat: *"Zijn interesse in de liturgie en de Schrift was die van een onbezwaarde atheïst. Hij had geen persoonlijke ervaring met het kerkelijk instituut, en ook de slechte verhalen raakten hem niet meer dan die uit de sport of de politiek. Hij was geboeid als een toerist die zich gewillig liet informeren."* (blz. 107)

En over Jacob in deze context van de *40-dagen tijd* en de *Goede Week*: "geen

vraag of opmerking stoorde mij, want dan kon ik meer uitleggen en verkondigen". In deze twee citaten wordt zichtbaar: alles is bespreekbaar tussen deze twee mensen, die tijd nemen voor elkaar en vooral de gewone mensentaal hantieren.

Hier zit wat mij betreft een prachtige link naar het hedendaagse pastoraat: de taalkloof. Wil onze kerk toekomst hebben, zal zij een andere taal moeten leren spreken. De grote woorden van onze traditie zijn hol en leeg geworden in de oren van velen. Pas in een bijna intiem, vertrouwelijk en vriendschappelijk gesprek mogen ze opnieuw klinken en worden ze ontvangen. Wanneer ze direct verbonden zijn met de levenservaringen van degene die ze in de mond neemt, krijgen ze een nieuwe betekenis.

Dit boek van Esther Gerritsen is zeer lezenswaard. Het bevat krachtige zinnen die de kloof tussen de formele kerktaal en de taal van gewone hedendaagse zoekende mensen kan overbruggen.

Tot slot de vraag: wie is de Trooster? Die blijft letterlijk onbeantwoord, maar het kan Broeder Jacob zijn, Jezus Christus, de *Pieta*, de gastenbroeder, de Prior, de vrouw van Henry. Iedereen dus.

Liquidatie van de kerk

“Mijn eerste associatie bij de titel van het boek van Kees de Groot ‘Liquidatie van de kerk’ was met de Tweede Wereldoorlog”, zegt Wieger Rozema. “Zoals toen verraanders soms werden geliquideerd om erger te voorkomen, zo wordt nu de hele kerk uitgeschakeld”.

Bij ons in het bisdom Utrecht lijkt er een liquidatie gaande, in het bijzonder met betrekking tot de pastorale zorg. Als je bij ons nu zielzorg nodig hebt, moet je van goede huize zijn om dat te krijgen. Het officiële pastorale aanbod bestaat nu uit de toediening van de heilige sacramenten. Die zijn beperkt beschikbaar en veel minder toegankelijk dan vroeger, want veel minder pastores. Voor ‘gewone’ pastorale aandacht, voor pogingen om je isolement te doorbreken en voor het delen van je zorgen en problemen met een goede luisteraar kun je beter buiten het institutionele circuit terecht. Simpelweg, omdat er nog maar heel weinig pastores zijn voor een grote groep parochianen en omdat de Utrechtse fusie-parochie andere pastorale prioriteiten stelt. In onze wijkkerk is in de loop der jaren het pastoresteam veranderd van één priester met twee pastorale werkers naar één pastorale werker, tot een part-time pastoraal werkster uit de congregatie van de zusters Onder de Bogen tot geen op de dag van vandaag.

Wording van de wijkkerk We hadden een visionaire pastor, Gerard Zuidberg, die bij de totstandkoming van het nieuwe gebouw in 1988, na de fusie van twee parochies tot een super praktisch, multifunctioneel, bescheiden kerkgebouw kwam. Door zijn vooruitstrevende en ruimte-gevende visie zijn er in het verleden zowel meerdere religieuzen ingezet als ook vele leken. Om de samenvoeging van twee verschillende parochies goed te laten verlopen werd (in de negentiger jaren) gebruik gemaakt van de inzet van twee zusters Dominicanessen

van Bethanië. Zij organiseerden activiteiten met de twee groepen parochianen, zodat de overgang naar het nieuwe gebouw geleidelijk kon gaan. Twee religieuzen deden jarenlang het pastorale wijkwerk in de zwakke, verouderde volkswijk *Eerste Daalsedijk*. Zij waren buurt-pastores avant la lettre, echte pioniers. De pastor betrok zijn parochianen heel expliciet bij de maatschappelijke en kerkelijke processen die gaande waren. Hij heeft altijd een actief appèl op ons gedaan om ons in te zetten voor wijk, kerk en wereld, die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Hij heeft ons pastoraal helpen emanciperen zodat wij niet serviel afhankelijk zijn van de kerkelijke hiërarchie. We hebben geleerd zoveel mogelijk onze eigen boontjes te doppen. We weten dat wij onderling van elkaar afhankelijk zijn en dat wij elkaar hard nodig hebben. We zijn ervan doordrongen dat de kerkgemeenschap van onderaf wordt opgebouwd.

Wijkkerk vandaag En dat is wat we doen vandaag. Wij doen het in onze gemeenschap zelf. Zieke mensen worden opgezocht door zes á zeven leden van onze locatie. Iedere week komen we bijeen om woord- en gebedsdiensten te houden. We hebben meestal een organist en we zingen er veel en met plezier en toewijding.

Wieger Rozema

parochiaan van de H. Nicolaas & Monica locatie en lid van de locatieraad, die bestaat uit acht personen.

DE PRAKTIJK

Enkele malen per jaar mogen we bij uitzondering de Eucharistie vieren. In de wekelijkse vieringen zien wij om naar de zorgvragenden. Zo hebben we bijvoorbeeld ook aandacht voor partners van bezoekers, die niet meer thuis wonen: we informeren hoe het met hen gaat en bezoeken hen om te tonen dat hun oude geloofsgemeenschap hen niet vergeet en om hen te vertellen dat we wekelijks hun naam noemen bij de voorbeden. Oudere (ex)parochianen zoeken we regelmatig op – als ze dat op prijs stellen – in hun verpleeghuis, of waar ze maar zijn opgenomen. We proberen trouw aan hen te zijn en laten zien dat we ze niet vergeten, ook al komen ze niet meer regelmatig naar de kerk. Nog niet zo lang geleden konden we erop rekenen dat de daarvoor aangestelde en betaalde pastores deze taak grotendeels uitvoerden. Dat is echter voorgoed verleden tijd.

Wij realiseren ons dat we om
bij elkaar te blijven als Gods Volk
onderweg, elkaar goed in het oog moeten
blijven houden. Dat voelt warm aan,
liefdevol.

Groter gehalte We ervaren dat de steeds groter wordende betrokkenheid van de actieve geloofsgemeenschapsleden verrijkend is. In het jargon van Kees de Groot heet dat: de *sterkte* oftewel het gehalte in de parochie is gestegen. Het aantal bezoekers en zorgvragers wordt kleiner, edoch het gehalte van de geloofsgemeenschap aan actieve leden is veel groter geworden. “Liquidatie” ziet Kees als vloeibaar of vloeiend worden. Het vloeiend worden staat tegenover het solide: zoals vroeger vormvast en zich niet voegend naar veranderingen. Wij realiseren ons dat we om bij elkaar te blijven als Gods Volk onderweg elkaar goed in het oog moeten

blijven houden. Dat voelt warm aan, liefdevol. Samen activiteiten organiseren bindt en vormt. En het wordt door bezoekers en gasten gewaardeerd.

Samenwerking Sinds een jaar of twee werken wij samen met *Oog voor Utrecht*, een zorginstantie die actief werkt aan het bestrijden van eenzaamheid. Iedere woensdagochtend is er een bijeenkomst waar veel ouderen op komen dagen die graag even wat willen delen, onder het genot van een kopje koffie de week doornemen, maar ook een interessant zorgaanbod krijgen: met betrekking tot veiligheid en weerbaarheid, beweging, ‘kienen’, veel oudere kerkleden, maar ook beslist een aanzienlijk aantal bezoekers die oorspronkelijk geen band met een kerkgenootschap hebben.

Ora et labora We zijn er nog steeds en laten onze identiteit zien in de wijk. Naast genoemde activiteiten heeft ook het gevangeniswezen onze aandacht. Ooit waren er vrijwilligers van ons actief bij de activiteiten en vieringen in de diverse justitiële instellingen. Met de hoge gemiddelde leeftijd van onze leden (boven de tachtig) is fysiek daar aanwezig zijn, niet meer mogelijk. Toch blijven we via het gebed (onze voorbeden) en ad hoc activiteiten verbonden met de gevangenen. Al deze activiteiten – ora et labora – vormen onze realiteit. Het geeft ons zin. Met plezier en devotie blijven we doorgaan. Het voelt goed dat we de gemeenschap draaiende kunnen houden. De paar kleine kinderen die onze wijkkerk aandoen van onder de vijf jaar zouden nog een kinderopvang en voorbereiding op de Eerste Communie verdienen. We hebben nog iets om naar te streven. We hopen en vieren het Koninkrijk Gods midden onder ons, vandaag al.

Kloosterpad Zenderen, een ommetje Inspiratie dicht bij huis

Zenderen is een klein dorpje in de gemeente Borne in hartje Twente. Aan de rand ervan, tegen de weilanden en de essen aan, liggen de drie kloosters waar deze wandeling de naam aan ontleent. Zelf woon ik in Borne en hoewel geen echte Tukker, is er in de loop van de tijd een speciale band gegroeid met de natuur enerzijds en met de kloosters anderzijds.

Stilte

Eerst een bekentenis. Ik ben geen lange afstandswandelaar. Deze vakantie in Spanje zag ik met veel ontzag al die moedige pelgrims in de hitte op weg naar Santiago. Voor mijzelf zoek ik het liever dichterbij en zonder bepakking. Het ommetje waarvoor ik op weg ga maakt deel uit van het *Kloosterpad*. Het is een fijne wandeling om alleen te lopen. Het laat me mijmeren, roept creativiteit in me op of maakt me leeg en geeft ruimte. In de stilte van de vroege morgen of de late namiddag met enkel de koeien die staan te gra-

zen, de zwanen en de eenden. De auto-baan op de achtergrond afhankelijk van de windhoek.

Aandacht en welkom zijn

Mijn wandeling begint bij de *Zwanenhof*, een klooster van de Redemptoristen dat als retraitehuis dienst deed en waar duizenden jonge mannen en vrouwen

hun traditionele vorming ontvingen. Waar na *Vaticanum II* ruimte ontstond voor een vernieuwende pastoraat. De paters vertrokken en hoewel het nu een centrum met winst oogmerk is, blijft die geest van aandacht en welkom zijn behouden. In de kapel symboliseert een eigentijds kunstwerk van de Redemptorist Jan Haen deze niet af latende betrokkenheid. In het priesterkoor wordt het vertrouwde kruis in verbinding gebracht met een mobiel dat het leven in alle volheid en kwetsbaarheid toont.

Nieuw leven

Het volgende klooster is niet ver. Wandelend langs de boerderijen ligt tegen het dorp aan het Carmelitessenklooster. De slotzusters leven in afzondering. Bidzusters worden ze ook wel genoemd in Zenderen. Niet van de wereld maar niet uit de wereld en zoals moederoverste eens tegen mij in de spreekkamer zei: "We leven in stilte om te bidden voor de wereld." De kapel is open en hoog in een nis in de rechtermuur staat een Piëta: de wenende Maria. Op de tuinmuur rond het klooster kun je de tijd nemen voor de kruiswegstaties die oorspronkelijk door de

kunstenaar Frans Deumes ontworpen zijn voor het seminarie van de Karmelieten aan de overkant van de grote weg. De staties, beschadigd als ze waren, zijn letterlijk nieuw leven in-geblazen door de dorpsgemeenschap, daar op die muur. Als ik er voor sta, vertraag ik automatisch mijn eigen dynamiek van de dag.

Maria is niet kapot te krijgen

De oversteek naar de andere kant is snel gemaakt. Klooster en kerk ook voor de gemeenschap van Zenderen liggen er rustig bij. Achter de muren van het klooster het verzorgingshuis van de Karmelieten in Nederland. De tijd staat echter niet stil. Het centrum voor spiritualiteit kent een eigen bezinningsaanbod waar de Karmelitaanse geest niet ontbreekt. In het seminarie is inmiddels een restaurant gevestigd. De route van het *Kloosterpad* voert mij dan verder naar oude Twentse havezates maar ik neem het binnendoortje terug naar de *Zwanenhof*. Ik kom nog langs de Mariakapel die op het hoogste punt van de Zenderense Es ligt en van waaruit ik alle drie de kloosters zie liggen. Het is een nieuw kapelletje, tien jaar geleden gebouwd en Maria is al di-

verse keren geplunderd. Maar de werkgroep herstelt het iedere keer opnieuw. Maria is niet kapot te krijgen.

Ankerplekken

Het is dit ommetje zo dichtbij dat mij heeft leren ontdekken dat ook op religieus gebied die ankerplekken in je eigen omgeving je het verhaal kunnen vertellen van het leven; van kracht, van diepten, van schoonheid, van verre einden. Welkom in Twente. Ik denk, ik hoop dat ieder zo zijn eigen 'kloosters' in de buurt heeft maar je moet ze wel willen vinden. Verstilde dynamiek in mijn ommetje langs de kloosters van Zenderen met de knipoog van Maria. Het houdt mijn ogen en mijn hart open voor wat er was, wat er is en wat er komt...

www.kloosterpadzenderen.nl

Op religieus gebied kunnen ankerplekken in je eigen omgeving je het verhaal vertellen van het leven;

van kracht, van
diepten, van
schoonheid, van
verre einden

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Haarlem-Amsterdam

• • • Voor de tweede keer in korte tijd werd het bisdom Haarlem getroffen door een heftige brand in een kerk. Was het in mei jongstleden dat de Corneliuskerk in Limmen getroffen werd door een grote brand, sloeg op 15 september het noodlot toe in de St. Urbanuskerk in Bovenkerk/Amstelveen. Deze neogotische kerk van Cuijpers was pas ruim twee jaar weer in gebruik na een jarenlange grondige restauratie waarbij o.a. de fundering werd vernieuwd. Vele vrijwilligers hadden de kerk, kwastje voor kwastje,

fraai opgeknapt. Het rijksmonument, ook wel Parel aan de Poel genoemd, zag er mooi uit. Door de fraaie akoestiek werd de kerk ook voor veel concerten en andere maatschappelijke doeleinden gebruikt. Zondag 16 september zou het geheel gerestaureerde Jules Anneessensorgel weer in gebruik worden genomen. De kloke kerktoeren is bespaard gebleven en de klokken laten zich nog horen. Duidelijk is dat het kerkgebouw langdurig onbruikbaar is voor allerlei activiteiten. De muren van de grote kopgevels zijn inmiddels gestut

en de schade aan de binnenkant van het interieur wordt de komende weken onderzocht. Het bisdom staat achter de wens om de St. Urbanus-kerk Bovenkerk te herstellen en te bekijken welke aanpassingen nodig zijn voor de toekomstige behoeftes zo als energiebesparende maatregelen om in te kunnen spelen op toekomstige behoeftes van een multifunctioneel gebouw.

Sint Urbanuskerk in Bovenkerk/
Amstelveen

Foto: Rijksdienst voor het Cultureel
Erfgoed

• • • De vieringen vinden nu plaats in het Noorddam-centrum, zo als in Limmen de vieringen plaatsvinden in de Heeren van Limmen. Wij wensen de parochianen, het regiobestuur, het pastorale team en alle betrokkenen veel sterkte toe met het verlies van hun mooie kerk en alle problemen die daaruit voortvloeien. Heel Amstelveen leeft erg mee en men wil niets liever dan dat de kerk wordt herbouwd.

| Kiki Kint

■ VPW Limburg

• • • Na de zomervakantie hebben verschillende werkgroepen/verbanden de draad weer langzaam maar zeker opgepakt. De kring van pastoraal werkers/sters werkend in parochieel verband is weer bij elkaar geweest. Naast de werkvloer wordt meestal, mits de tijd dat toelaat, een onderwerp behandeld. Deze ontmoeting in Venlo werden de contouren

en uitgangspunten van het boek van Rene Grotenhuis 'Van macht ontdaan' nog eens geschetst en de repercussies daarvan voor onze tijd.

• • • Als deze uitgave goed en wel verschijnt wordt er voor de studiekering van pastores en een bredere kring van geïnteresseerden op 10 oktober een studiemoment o.l.v. Hub Schumacher in Steyl (klooster SVD/Blauwe zusters) georganiseerd. Schumacher gaat in op zijn boek “God, wat ben je veranderd...! Zonder twijfel zal de bijeenkomst recht

doen aan het subschrift van de publicatie... ‘verleidelijke doorkijkjes op geloven’ en zal wellicht een prikkelende ontmoeting opleveren.

• • • In de samenwerking tussen de onderdelen Den Bosch en Roermond is recent een overleg geweest en de groep werkt aan een concreet voorstel voor een gezamenlijke studiemoment ergens in de aanloop van 2019. Leidraad daarvoor zijn de resultaten van de eerste gezamenlijke bijeenkomst van beide onderdelen een klein jaar geleden, met als thema: ‘Pastoraal werker: onze toekomst ligt op straat’. Uit die bijeenkomst bleek weer eens hoe kleurrijk en divers de (diaconale) pastorale praktijk (nog steeds) is. Echter bleek daaruit eveneens hoe weerbarstig en spanningsvol soms de verhouding is tussen die herkenbaarheid en het vertellen, doorgeven en vieren van het verhaal van God. Is het één vaker meer naar buiten gericht, het andere werkt sterk naar binnen gericht. Hoe kunnen beiden meer op elkaar betrokken

en meer verweven raken? Dat wordt kernpunt de komende bijeenkomst en uitgewerkt aan een aantal voorbeelden uit de diaconale praktijk.

• • • Voor VPW Limburg staat verder een najaarsvergadering op het programma. En wel op 12 november (’t Paradies, Munsterstraat 61, Roermond). De vergadering staat uitdrukkelijk stil bij de mogelijke aansluiting van de VPW bij het CNV (omdat enkele dagen later de landelijke bijeenkomst in Utrecht plaatsvindt). Thematisch gaat de vergadering in Roermond rond de encycliek ‘Laudato Si’ aan de slag. Te gast is Marjolein Tiemens-Hulscher. Zij is oprichter van de website ‘Groen Geloven’. Als onderzoeker in Wageningen leerde zij haar kwaliteiten als wetenschapper verbinden met zorg en verwondering voor de natuur. Een opstelling die navolging verdient.

| Piet Linders

Marjolein Tiemens-Hulscher

Mama Muxima!

Niet zonder slag of stoot, niet zonder tranen, niet zonder een woord wat niet gezegd had mogen worden, niet zonder teleurstelling, maar uiteindelijk zijn ze wel gegaan, één voor één van hun sokkel gekomen...

De eerste die de sprong waagde was Nossa Senhora da Paz (Onze lieve Vrouw van de Vrede). Als patrones van de Portugeessprekende parochie voelde zij het als haar plicht om de weg te bereiden, het pad recht te maken. Gevolgd door een zee van licht met in dat licht: Nossa Senhora da Fatima (Onze Lieve Vrouw van Fatima) met in haar kielzog de drie zienertjes. Als laatste waagde Nossa Senhora Aparacida (Onze Lieve Vrouw van de Ontvangenis, de patrones van Brazilië) de sprong.

Op zondag 15 juli werden ze welkom geheten door Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans. Haar mantel was ruim genoeg om te beschermen, zacht genoeg om tranen te drogen, soepel genoeg om wat verhard was weer zacht te maken. Dat was hard nodig, zo'n multifunctionele Mariale mantel. Zonder slag of stoot is de verhuizing niet gegaan, er zijn harde woorden gevallen, verwijten gemaakt, tranen gevloeid, de ogen ten hemel geslagen, de handen gevouwen.

Wat mij betreft zou er best nog een vijfde Maria aan toegevoegd mogen worden! Als ik zou mogen kiezen dan zou mijn keuze gevallen zijn op de 'Madonna del Mare Nostrum'. Haar afbeelding kwam ik tegen in het magazine over de Vredesweek 2018.

Bouwen aan de stad

Rob

Lijesen

Vredesweek.... Natuurlijk bidden wij deze maand voor een wereld zoals door de Schepper bedoeld is. Natuurlijk is er ook dit jaar in onze kerken een deurcollecte om vrede betaalbaar te maken. Maar de Madonna del Mare Nostrum leert mij op een indringende wijze dat vrede begint als ogen elkaar raken. Vrede begint als je niet wegstijgt, niet wegdraait of nog erger: jezelf omdraait! Vrede begint als je een poging durft te wagen om elkaar te zien staan.

Mijn Madonna maakt *dat* duidelijk. Ze is gehuld in een isolerend folie om niet nog verder af te koelen na een gevaarlijke overtocht in een gammal bootje. Ik moet moeite doen om haar ogen te vangen, het lukt me niet. Ik weet niet wat ze denkt. Ik weet wel dat ik me ongemakkelijk voel.

Roept ze mij ter verantwoording? Maakt ze me verantwoordelijk voor wat haar is overkomen?

Ik vlucht weg naar het kind op haar armen. Grote ogen kijken me strak aan, niet verwijtend, niet veroordelend maar eerder strak gespannen afwachting of ik mijn leven, mijn gebed met hem en zijn moeder zou willen verbinden.

Je leven, je gebed verbinden met de ander die jouw heilige ruimte binnentreedt is een gelovig avontuur waar je geen Madonna voor kunt missen! Voor dat gelovige avontuur missen we nog één Madonna, de patrones van Angola: Mama Muxima!

De Portugees sprekende gemeenschap wacht al decennia lang geduldig op haar komst. Ik denk dat ik weet waar mijn volgende sabbat periode me naar toe leidt: Via de Camino de doorsteek maken naar Angola dan op de terugweg de oversteek wagen via de Mare Nostrum.